

**ÖĞRETİMSEL LİDERLİK:
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE MESLEKİ BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİ
(ÖĞRETMENLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)**

Yazarlar

Ömer AYDIN
Prof. Dr. Veysel OKÇU

**ÖĞRETİMSEL LİDERLİK:
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE MESLEKİ BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİ
(ÖĞRETMENLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)**

Yazarlar

**Ömer AYDIN
Prof. Dr. Veysel OKÇU**

E-ISBN: 978-625-382-272-9

DOI: 10.54637/vizetek.9786253822729

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Bu kitap, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Veysel OKÇU'nun danışmanlığında yürütülen ve Ömer AYDIN tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU

Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Yayım: Ankara | Nisan, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖN SÖZ

Sınıf içi öğretimin kalitesinin artırılması, dünya genelindeki tüm eğitim sistemlerinin başlıca hedeflerinden biridir. Etkili öğretim uygulamaları, öğrencilerin öğrenmesini teşvik etmek, akademik başarıyı artırmak ve öğrencileri geleceğe hazırlamak için elzemdir. Sınıf içi öğretim uygulamalarını etkileyen çeşitli faktörler arasında okul liderliği önemli bir rol oynamaktadır. Liderler öğretim ortamını şekillendirmekte, öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemekte, bir işbirliği ve güven kültürü oluşturmaktadır. Ayrıca, okul liderleri, öğretmenlerin ve öğrencilerin en iyi şekilde çalışmalarını gerçekleştirebilecekleri olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

Okul liderliğinin öğretim uygulamaları ve öğrenci çıktıları üzerindeki etkisine odaklanmak, eğitim liderlerinin rolünü anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda eğitim ortamlarında en sık kullanılan liderlik yaklaşımlarından biride öğretimsel liderliktir. Öğretimsel liderlik kavramı, 1970'lerde okul etkililiği araştırmaları aracılığıyla eğitim liderliği literatürüne girmiştir. Öğretimsel liderlik, eğitim liderliğinin dinamik ve çok yönlü bir boyutu olmakla birlikte okul müdürünün eğitim ve öğretimin geliştirilmesindeki rolüne odaklanmaktadır. Öğretimsel liderliğin birincil odak noktası, öğretimin ve öğrenci öğreniminin kalitesini artırmaktır. Bu bağlamda okul müdürleri, müfredat hedefleriyle uyumlu ve farklı öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada etkili öğretim stratejileri geliştirmek ve uygulamak için öğretmenlerle yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Öğretimsel liderler, müfredatı geliştirme/iyileştirme, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve öğretimin iyileştirilmesi süreçlerine aktif olarak katılarak öğrencilerin öğrenme çıktılarının şekillendirilmesinde ve öğretmenlerin mesleki gelişiminde rol oynamaktadır. Bu liderler, akademik hedef ve standartların belirlenmesinde ve okulun öğretim programlarının etkili ve öğrenci ihtiyaçlarına yanıt verir nitelikte olmasının sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu da genellikle okul içinde iş birliğine dayalı öğrenme ortamlarının teşvik edilmesini içermektedir.

Yapılan bu araştırmada öğretimsel liderlik ile psikolojik dayanıklılık ve mesleki bağlılık değişkenlerini bir arada ele alıp inceleyen araştırma sayısının azlığı, bu çalışmayı daha da özgün kılmaktadır. Kitabın birinci bölümünde öğretimsel liderlik, mesleki bağlılık ve psikolojik dayanıklılık

ilgili kuramsal bilgiler sunulmuştur. İkinci bölümde ise okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin mesleki bağlılık ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan araştırmaya yer verilmiştir. Bu eserin ortaya çıkmasında çok emeği olan değerli meslektaşım ve yüksek lisans öğrencim Ömer AYDIN'a öncelikle teşekkürlerim içtendir.

Danışmanlığında yürütülen, Sayın AYDIN'ın araştırma sürecinde çok özverili ve disiplinli bir şekilde çalışmak suretiyle hazırlanan bu yüksek lisans tezinin, bir kitap haline getirilmek suretiyle yayımlanması ve böylelikle de alanyazına katkıda bulunulması benim için çok anlamlıdır. Bu eserin yayımlanmasında emeği geçen VİZETEK Yayınevi çalışanlarına da ayrıca teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla.

2026

Prof. Dr. Veysel OKÇU

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	13
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
1.1. LİDERLİK	13
1.2. ÖĞRETİMSEL LİDERLİK KAVRAMI VE TARİHÇESİ	15
1.3. ÖĞRETİMSEL LİDERLİĞİN ÖZELLİKLERİ	19
1.4. ÖĞRETİMSEL LİDERLİĞİN DAVRANIŞ BOYUTLARI	21
1.4.1. Okulun Misyonunu ve Vizyonunu Tanımlama ve İletme	21
1.4.2. Öğretim ve Öğrenme Sürecini Yönetme ve Destekleme	23
1.4.3. Olumlu Bir Öğrenme İklimi Oluşturma	25
1.4.4. Kaynak Sağlama ve Geliştirme	25
1.4.5. İletişim ve İşbirliğini Teşvik Etme	26
1.4.6. Karar Alma Süreçlerine Katılımı Sağlama	27
1.4.7. Hesap Verebilirlik ve Sürekli İyileştirme	28
1.5. ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞ MODELLERİ	29
1.5.1. Hallinger ve Murphy (1985) Modeli	29
1.5.2. Murphy (1990) Modeli	32
1.5.3. Weber (1996) Modeli	33
1.6. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	35
1.7. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN ALT BOYUTLARI	38
1.7.1. Kendini Adama (Bağlılık) Boyutu	38
1.7.2. Kontrol Boyutu	39
1.7.3. Meydan Okuma Boyutu	40
1.8. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	41
1.8.1. Risk Faktörleri	41
1.8.2. Koruyucu Faktörler	45
1.9. ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI	46
1.10. MESLEKİ BAĞLILIK	48
1.11. MESLEKİ BAĞLILIĞIN BOYUTLARI	51
1.11.1. Mesleki Haz	52
1.11.2. Sosyal Kazanım	53
1.11.3. Mesleki Kariyer	55
1.12. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BAĞLILIĞI	56
1.13. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	58

1.13.1. Öğretimsel Liderlik ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	58
1.13.2. Öğretimsel Liderlik ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	62
1.13.3. Psikolojik Dayanıklılık ile ilgili Yurtiçindeki Araştırmalar	65
1.13.4. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yurtdışındaki Araştırmalar	69
1.13.5. Mesleki Bağlılık ile ilgili Yurtiçindeki Araştırmalar	71
1.13.6. Mesleki Bağlılık ile ilgili Yurtdışındaki Araştırmalar	75
2. BÖLÜM	80
1. GİRİŞ	80
PROBLEM DURUMU	80
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	85
PROBLEM CÜMLESİ VE ALT PROBLEMLER	87
SAYILTILAR	88
SINIRLIKLAR	88
TANIMLAR	89
2.YÖNTEM	89
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	89
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	90
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	92
2.3.1. Öğretimsel Liderlik Ölçeği	92
2.3.2. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği.....	93
2.3.3. Mesleki Bağlılık Ölçeği	93
2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	94
2.5. VERİLERİN ANALİZİ	94
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	98
3. BULGULAR	98
3.1. OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN ALGILARININ DÜZEYİ	98
3.2. OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN ALGILARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	99
3.2.1. Cinsiyet	99
3.2.2. Medeni Duruma	99
3.2.3. Kıdem	100
3.2.4. Öğrenim Durumu	102
3.2.5. Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Süresi	102
3.2.6. Görev Yapılan Okul Kademesi	103

3.3. ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ALGI DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	104
3.4. ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ALGILARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	105
3.4.1. Cinsiyet	105
3.4.2. Medeni Duruma	106
3.4.3. Kıdem	107
3.4.4. Öğrenim Durumu	108
3.4.5. Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Süreleri	108
3.4.6. Görev Yapılan Okul Kademesi	109
3.5. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BAĞLILIK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	111
3.6. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BAĞLILIK ALGILARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	112
3.6.1. Cinsiyet	112
3.6.2. Medeni Durum.....	113
3.6.3. Kıdem	113
3.6.4. Öğrenim Durumu	115
3.6.5. Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Süreleri	115
3.6.6. Görev Yapılan Okul Kademesi	117
3.7. OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE MESLEKİ BAĞLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ	118
3.8. OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİNİ YORDAMA DURUMU	118
3.9. OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BAĞLILIK DÜZEYLERİNİ YORDAMA DURUMU	119
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	121
4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	121
4.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	121
4.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	121

4.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	123
4.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	126
4.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	127
4.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	132
4.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	134
4.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	140
4.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	144
4.1.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	145
4.2. ÖNERİLER	147
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	147
4.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler	148
KAYNAKLAR	150
EKLER	170

KISALTMALAR

ÖL	: Öğretimsel Liderlik
PD	: Psikolojik Dayanıklılık
MB	: Mesleki Bağlılık
ÖLÖ	: Öğretimsel Liderlik Ölçeği
PDÖ	: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
MBÖ	: Mesleki Bağlılık Ölçeği
APA	: American Psychological Association
OLGT	: Öğretimsel Liderlik Ölçeğinin Genel Toplamı
MBGT	: Mesleki Bağlılık Ölçeği Genel Toplamı
PDGT	: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Genel Toplamı
OLOYGT	: Öğretimsel Liderlik Öğretim Yönetimi Genel Toplamı
OLMGGT	: Öğretimsel Liderlik Mesleki Gelişim Genel Toplamı
PDKAGT	: Psikolojik Dayanıklılık Kendini Adama Genel Toplamı
PDKONTROL	: Psikolojik Dayanıklılık Kontrol Genel Toplamı
PDMOGT	: Psikolojik Dayanıklılık Meydan Okuma Genel Toplamı
MBMHGT	: Mesleki Bağlılık Mesleki Haz Genel Toplamı
MBSKGT	: Mesleki Bağlılık Sosyal Kazanım Genel Toplamı
MBMKGT	: Mesleki Bağlılık Mesleki Kariyer Genel Toplamı
%	: Yüzde
akt.	: Aktaran
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Sayı
p	: Anlamlılık Derecesi
r	: Pearson Korelasyon Katsayısı
sd	: Serbestlik Derecesi
ss	: Standart Sapma
t	: t Puanı
vd.	: ve diğerleri
χ^2	: ki-kare
β	: Beta Katsayısı
$\bar{x}$	: Ortalama

ŐEKİLLER DİZİNİ

Őekil 1.1. Hallinger ve Murphy'nin (1985) Öğretimsel Liderlik Boyutu	30
--	----

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Psikolojik Dayanıklılığın Öğretmenler Üzerindeki Etkileri	47
Tablo 1.2. Mesleki Bağlılığın Önemi	51
Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	91
Tablo 2.2. Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Skewnes (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) Değerleri	95
Tablo 2.3. Ölçeklerden Alınabilecek Puan ve Düzeyi	97
Tablo 3.1. Öğretimsel liderlik Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Sonuçlar	98
Tablo 3.2. Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması (n=520)	99
Tablo 3.3. Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	100
Tablo 3.4. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	100
Tablo 3.5. Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	102
Tablo 3.6. Öğretmenlerin Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Sürelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	103
Tablo 3.7. Öğretmenlerin Görev Yapılan Okul Kademesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	104
Tablo 3.8. Psikolojik dayanıklılık Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Sonuçlar (n=520)	105
Tablo 3.9. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması (n=520)	105
Tablo 3.10. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	106
Tablo 3.11. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	107
Tablo 3.12. Psikolojik Dayanıklılığın Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	108
Tablo 3.13. Öğretmenlerin Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Sürelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	109

Tablo 3.14. Öğretmenlerin Görev Yapılan Okul Kademesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	110
Tablo 3.15. Mesleki Bağlılık Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Sonuçlar (n=520)	111
Tablo 3.16. Mesleki Bağlılık Ölçeğinin Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması (n=520)	112
Tablo 3.17. Mesleki Bağlılık Ölçeğinin Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	113
Tablo 3.18. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	114
Tablo 3.19. Mesleki Bağlılığın Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırılması (n=520)	115
Tablo 3.20. Öğretmenlerin Mevcut Okul Yöneticisi ile Çalışma Sürelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	116
Tablo 3.21. Öğretmenlerin Görev Yapılan Okul Kademesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (n=520)	117
Tablo 3.22. Okul Yöneticilerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları, Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Öğretmenlerin Mesleki Bağlılıkları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analiz Sonucu	118
Tablo 3.23 Psikolojik Dayanıklılığın Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (n=520)	119
Tablo 3.24. Mesleki Bağlılığın Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (n=520)	120